

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Struzik
Sędziowie:	SSA Anna Kowacz-Braun (spr.) SSA Barbara Górczanowska
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 11 lutego 2015 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa D. M. (1) i A. M.

przeciwko M. M. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 18 grudnia 2013 r. sygn. akt I C 1607/12

1. **zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu treść:**

„I. oddala powództwo;

II. odstępuje od obciążania powódek kosztami procesu”;

2. **zasądza od powódek solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;**

3. **nakazuje ściągnąć od powódek solidarnie na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 6.725 zł (sześć tysięcy siedemset dwadzieścia pięć złotych) tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji.**

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 11 lutego 2014 r.

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Krakowie uznał umowę darowizny i umowę ustanowienia służebności osobistej z dnia 18 marca 2011 r. zawarte pomiędzy B. M. i I. M. a M. M. (1) w formie aktu notarialnego rep.(...) przed notariuszem D. M. (2) za bezskuteczne w stosunku do powódek D. M. (1) i A. M. w celu ochrony wiarygodności stwierdzonych nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanym przez Sąd Okręgowy w Katowicach w dniu 4 marca 2011 r. do sygn. akt I Nc 53/11 i zasądził od pozwanego M. M. (1) solidarnie na rzecz powódek D. M. (1) i A. M. kwotę 10359 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy wskazał, że bezspornym w sprawie było, iż w dniu 18 marca 2011 r. przed notariuszem D. M. (2) w K. została zawarta umowa darowizny oraz umowa ustanowienia służebności osobistej oraz prawa użytkowania. Na podstawie umowy B. M. oraz I. M. darowali swojemu synowi M. M. (1) przysługujące im prawo własności do stanowiącego odrębną nieruchomość do lokalu mieszkalnego w K., przy ul. (...) wraz ze związanymi z prawem własności nieruchomości prawami zapisanego w księdze wieczystej nr (...). Na podstawie umowy ustanowiono również nieodpłatną i dożywotnią służebność osobistą polegającą na prawie korzystania z jednego pokoju oraz współkorzystania z kuchni i łazienki na rzecz B. M. i I. M..

Dalej Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 4 marca 2011 r. Sąd Okręgowy w Katowicach, Wydział I Cywilny, wydał pod sygn. akt I Nc 53/11 nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, którym nakazał pozwanym Hurtowni (...) sp. z o.o. w K., B. M. i J. S., aby solidarnie zapłacili powodowi L. M. (1) z weksla kwotę 128.126,08 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 22 lutego 2011 r. oraz kwotę 5.219,00 zł tytułem kosztów procesu. Nakaz zapłaty uprawomocnił się w dniu 26 marca 2011 r. i postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2011 r. nadano mu klauzulę wykonalności. Postanowieniem z dnia 2 czerwca 2011 r. Sąd Okręgowy w Katowicach, Wydział I Cywilny wydał wierzycielowi L. M. (1) drugi i trzeci tytuł wykonawczy w celu wszczęcia egzekucji z nieruchomości skierowanej przeciwko dłużnikowi B. M. oraz dłużnikowi J. S..

B. M. był informowany przed zawarciem umowy z dnia 18 marca 2011 r. o istnieniu wiarygodności stwierdzonej nakazem zapłaty z dnia 4 marca 2011 r. w szczególności wezwaniami do zapłaty kierowanymi przez L. M. (1).

Prawo własności stanowiącego odrębną nieruchomość lokalu mieszkalnego położonego w K., przy ul. (...) wraz ze związanymi z prawem własności nieruchomości prawami zapisanego w księdze wieczystej nr (...) stanowiło przed dokonaniem darowizny z dnia 18 marca 2011 r. przedmiot wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej I. M. i B. M..

L. M. (1) zmarł dnia 17 maja 2012 r. Spadek po nim nabyły wprost z mocy ustawy po 1/2 części żona D. M. (1) i córka A. M..

Darowizna z dnia 18 marca 2011 r. została odwołana na podstawie aktu notarialnego z dnia 2 grudnia 2011 r. rep. (...) – oświadczenia o odwołaniu darowizny oraz umowy przeniesienia własności z powodu rażącej niewdzięczności obdarowanego, który oświadczył, że nie kwestionuje skuteczności odwołania darowizny oraz że uznaje roszczenie darczyńców o powrotne przeniesienie własności przedmiotu darowizny a nadto przeniósł darowane prawo po 1/2 części na rzecz B. M. i I. M..

Hurtownia (...) sp. z o.o. w K. nie posiada żadnego majątku.

Wiarygodność stwierdzona nakazem zapłaty z dnia 4 marca 2011 r. Sądu Okręgowego w Katowicach nie została spłacona. D. M. (3) posiada jedynie nie dające się potwierdzić informacje, że B. M. może posiadać jakąś nieruchomość. Egzekucje prowadzone w sprawie KM 671/11 i KM 126/12 nie doprowadziły do wyegzekwowania kwot pozwalających na zaspokojenie tej wiarygodności.

Odwołując się do treści z art. 527 § 1 k.c. Sąd Okręgowy uznał powództwo za uzasadnione i przyjął, że powódki dochowały terminu prekluzyjnego przewidzianego w art. 534 k.c., albowiem pozew został złożony w dniu 15 września 2011 r., a kwestionowana umowa została zawarta w dniu 18 marca 2011 r.

Powódki wykazały nadto, że są wierzycielkami zbywey nieruchomości – B. M.. Wierzytelności, której ochrony domagają się w niniejszym postępowaniu są bowiem stwierdzone prawomocnym nakazem zapłaty zasądzającym wierzytelność na rzecz L. M. (1), a powódki wykazały swoje następstwo prawne po L. M. (1) przedkładając odpis zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia po tej osobie.

Ustalony w sprawie stan faktyczny wskazuje, że umowa zawarta w dniu 18 marca 2011 r. skutkowałą pokrzywdzeniem poprzednika prawnego powódek – L. M. (1) – będącego wierzycielem B. M.. Wskutek tej czynności osoba ta stała się niewypłacalna w wyższym stopniu, niż była przed dokonaniem czynności (art. 527 § 2 k.c.). W rozumieniu art. 527 § 2 k.c. niewypłacalność oznacza taki obiektywny stan majątku dłużnika, w którym egzekucja nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej od dłużnika. Z akt spraw egzekucyjnych oraz z przesłuchania powódki wynika, że egzekucja prowadzona przeciwko tym osobom nie doprowadziła do zaspokojenia wierzycielek ponieważ uzyskane w jej toku kwoty nie wystarczają na zaspokojenie wierzytelności należnej powódkom. Nadto brak jest dowodów na to, że B. M. posiada jakikolwiek konkretny majątek, pozwalający na zaspokojenie wierzytelności. W szczególności powódka D. M. (1) posiada jedynie nie dające się potwierdzić informacje o tym, że B. M. może posiadać jakąś nieruchomość, jednak bliższych informacji o tym wskazać nie potrafiła. Nie wskazała również takiego majątku pozwany, mimo że ciążył na nim w tym zakresie ciężar dowodu. Z zeznań świadka J. S. wynika nadto, że odpowiadająca solidarnie z (...) sp. z o.o. w K. nie posiada żadnego majątku. Zatem uznać należy, że rozporządzenie przez B. M. składnikiem majątkowym w postaci udziału w prawie własności stanowiącego odrębną nieruchomość do lokalu mieszkalnego w K., przy ul. (...) skutkowało pogłębieniem istniejącego po jego stronie stanu niewypłacalności.

Kwestia, czy darowizna z dnia 18 marca 2011 r. została dokonana w celu wykonania obietnicy darowania lokalu wcześniej uczynionej wobec pozwanego przez darczyńców nie ma dla zasadności powództwa o uznanie tej umowy za bezskuteczną żadnego znaczenia.

B. M. i I. M. w dniu 18 marca 2011 r. niewątpliwie wiedzieli, że zawarta przez nich umowa z pozwanym skutkuje pokrzywdzeniem wierzycieli B. M.. B. M. był bowiem stroną postępowania, w którym wydano nakaz zapłaty z dnia 4 marca 2011 r. i był już wzywany do zapłaty wierzytelności tym orzeczeniem stwierdzonej. Natomiast I. M. pozostawała z B. M. w ustroju wspólności ustawowej i wspólnie z nim zamieszkiwała i na faktach tych – w braku jakichkolwiek dowodów na odmienny stan rzeczy, w szczególności zaś wobec nieusprawiedliwionego niestawiennictwa pozwanego do przesłuchania – można oprzeć domniemanie faktyczne (art. 231 k.p.c.), że również I. M. wiedziała o okolicznościach wskazujących na pokrzywdzenie wierzycieli umową z dnia 18 marca 2011 r.

Natomiast pozwany M. M. (1) jest osobą pozostająca w bliskim stosunku wobec dłużnika B. M. jako jego syn. Zatem znajduje do niej zastosowanie przewidziane w art. 527 § 3 k.c. domniemanie wiedzy, że dłużnik zawierając z nim umowę w dniu 1 września 2011 r. działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a domniemanie to nie zostało w toku niniejszej sprawy w żaden sposób obalone. Niezależnie od tego, wobec nieodpłatności darowizny z dnia 18 marca 2011 r. kwestia wiedzy po stronie M. M. (1) co do okoliczności, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, nie miała znaczenia, zgodnie z art. 528 k.c.

Okoliczność, że składniki majątkowe objęte tą umową wchodziły w skład majątku wspólnego B. M., a zatem majątku z którego wierzyciel – z zastrzeżeniem wyjątków z art. 41 k.r.o. - nie może zaspokoić długu jednego z małżonków, nie stoi na przeszkodzie wytoczeniu niniejszego powództwa. Jak to bowiem wyjaśniono w orzecznictwie, wierzyciel, którego dłużnikiem jest jeden z małżonków, może żądać na podstawie art. 527 § 1 k.c. uznania za bezskuteczną czynności prawnej dokonanej przez obu małżonków i dotyczącej ich majątku wspólnego nawet gdy małżonek dłużnika nie wyraził zgody na zaciągnięcie zobowiązania w myśl art. 41 § 1 k.r.o. (uchwała SN z dnia 21 maja 2011 r. III CZP 15/11, OSNC 2012/1, poz. 1).

Biorąc powyższe pod uwagę zachodziły podstawy do uznania za bezskuteczne w stosunku do powódek, jako następczyń prawnych L. M. (1), zaskarżonej umowy z dnia 18 marca 2011 r. o czym orzeczono w punkcie I sentencji na podstawie wyżej powołanych przepisów.

O kosztach procesu orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku, zaskarżając go w całości, wniósł pozwany M. M. (1), który zarzucił:

- naruszenie prawa procesowego tj. art. 379 pkt 5 k.p.c. poprzez pozbawienie pozwanego faktycznej możliwości obrony swoich praw poprzez uznanie jego nieobecności na rozprawie za nieusprawiedliwioną;

- naruszenie prawa procesowego tj. art. 299 k.p.c. w zw. z art. 302 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu z zeznań pozwanego a to z uwagi na, zdaniem Sądu nieusprawiedliwienie w sposób dostateczny nieobecności pozwanego na rozprawie;

- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 316 § 1 k.p.c. poprzez oparcie zapadłego rozstrzygnięcia bez uwzględnienia wszystkich okoliczności istotnych w chwili orzekania, a mających istotne znaczenie dla prawidłowego rozpatrzenia niniejszej sprawy;

- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. polegające na przekroczeniu wyznaczonych w tym przepisie granic swobody sędziowskiego osądu, zasad logicznego rozumowania i reguł płynących z doświadczenia życiowego przy dokonywanej ocenie rzetelności i wartości dowodowej, w tym zeznań świadków i dołączonych dokumentów, dających podstawę uznania, iż na moment orzekania, na skutek zawarcia umowy darowizny z dnia 18 marca 2011 r. doszło do niewypłacalności dłużnika B. M. w wyższym stopniu aniżeli przed dokonaniem tej czynności, co potwierdzają późniejsze czynności, a które to Sąd pomija;

- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. polegające na błędnej ocenie, nieznajdującej poparcia w zgromadzonym materiale dowodowym w niniejszym postępowaniu, iż pozwany, z uwagi na udzielone w toku postępowania zabezpieczenie, nie mógł w sposób prawnie skuteczny zawrzeć umowy zwrotnego przeniesienia własności przedmiotowej nieruchomości;

- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 101 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie sytuacji życiowej pozwanego oraz jego możliwości finansowych;

- naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nieprawidłowe wskazanie podstawy prawnej przyjętych przez Sąd domniemań faktycznych;

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 527 § 1 k.c. poprzez uznanie, iż zawierając umowę darowizny B. M. działał z pokrzywdzeniem jego wierzycieli;

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 527 § 2 k.c. poprzez uznanie, iż w zaistniałych okolicznościach faktycznych na skutek zawarcia umowy darowizny z dnia 18 marca 2011 r. doszło do zwiększenia się stanu niewypłacalności dłużnika, podczas gdy powódki mogły dochodzić zaspokojenia przysługujących im wierzytelności z innego majątku należącego do B. M..

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia w całości, poprzez oddalenie powództwa; ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Pozwany wniósł także o zasądzenie Nawego rzecz kosztów postępowania za obie instancje.

Powódki wniosły o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego M. M. (2) jest uzasadniona choć większość zarzutów w niej podniesionych jest niezasadna.

W apelacji podniesiono szereg zarzutów dotyczących naruszenia prawa procesowego jednakże w pierwszej kolejności odnieść się należy do najdalej idącego bo dotyczącego nieważności postępowania. Naruszenia art. 379 pkt 5 k.p.c. pozwany upatruje w uznaniu jego nieobecności na rozprawie za nieusprawiedliwioną. Z uzasadnienia apelacji wynika, że chodzi tu o rozprawę przeprowadzoną w dniu 11 grudnia 2013 r., na której między innymi doszło do pominięcia dowodu z przesłuchania pozwanego, co jest najbardziej akcentowane przez apelującego.

Z akt sprawy wynika, że o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 11 grudnia 2013 r. pozwany M. M. (1) został zawiadomiony w sposób przewidziany w art. 139 § 1 k.p.c. Równocześnie przed rozprawą w dniu 4 grudnia 2013 r. do Sądu Okręgowego wpłynęło pismo pozwanego, w którym wniósł o odroczenie wszystkich rozpraw do dnia 15 lutego 2014 r. Jako powód podał, że przebywa w Hiszpanii w ramach programu studenckiego E.. Na potwierdzenie tego faktu nie przedłożył żadnych dokumentów.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wyjaśnił, że pominął przesłuchanie pozwanego albowiem nie usprawiedliwił on dostatecznie swojego niestawiennictwa na rozprawie wyznaczonej w celu przesłuchania. Powoływana okoliczność, że pozwany przebywa w Hiszpanii w związku z programem studenckim nie stanowiła dostatecznej podstawy do odroczenia rozprawy biorąc pod uwagę, to że pozwany nie może skutecznie powoływać na usprawiedliwienie swojego niestawiennictwa zdarzeń od niego zależnych, które mogłyby stać na przeszkodzie stawiennictwu, a do takich zdarzeń należy zaliczyć wyjazd na stypendium zagraniczne. Niezależnie od tego fakt wyjazdu powoda nie został w żaden sposób uprawdopodobniony.

W decyzji Sądu Okręgowego dotyczącej oddalenia wniosku o odroczenie rozprawy i pominięciu dowodu z przesłuchania pozwanego, w ocenie Sądu Apelacyjnego nie można dopatrzeć się naruszenia przepisów postępowania skutkujących nieważnością postępowania jak też naruszenia art. 299 k.p.c. i art. 302 k.p.c.

Pozbawienie strony lub uczestnika postępowania możliwości obrony swych praw stanowi naruszenie zasady równości stron. Jednakże pozbawienie strony możliwości obrony należy oceniać przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy i nie należy go wiązać wyłącznie z sytuacją całkowitego wyłączenia strony od udziału w postępowaniu. Pozbawienie strony możliwości obrony swych praw w procesie stwarza sytuację, w której Sąd nie powinien w ogóle przystępować do ostatecznego merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy.

Z taką sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie bowiem pozwany działał aktywnie w toku procesu, podjął obronę, zgłaszał zarzuty i wnioski dowodowe. Co więcej został prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 11 grudnia 2013 r. i samo pismo z wnioskiem o odroczenie bez udokumentowania podanych w nim okoliczności mających usprawiedliwiać nieobecność pozwanego, słusznie zostało uznane za niewystarczające do uwzględnienia wniosku o odroczenie rozprawy.

Inną kwestią jest pominięcie dowodu z przesłuchania pozwanego. Tu wyraźnie stwierdzić należy, że art. 299 k.p.c. obligujący sąd do zarządzenia dowodu z przesłuchania stron w celu wyjaśnienia – dotychczas niewyjaśnionych – faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, dotyczy tylko takich faktów, które w ocenie sądu są istotne, a nie takich, które jedynie strony określają jako istotne. Jeżeli zatem zebrany w sprawie materiał w pełni wyjaśnił stan faktyczny, nie ma podstaw do zarządzenia dowodu z przesłuchania stron.

Tak ocenił materiał dowodowy Sąd Okręgowy i trudno z tym polemizować w sytuacji gdy w oparciu o te sam dowodowy doszło do zmiany zaskarżonego wyroku w toku postępowania apelacyjnego.

Wszystko do uzasadnia wcześniejszy wniosek o braku zasadności zarzutu naruszenia art. 299 k.p.c. i art. 302 k.p.c.

Ponieważ w apelacji podniesiono zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. wskazać należy, że do naruszenia tego przepisu w sposób sugerowany przez pozwanego nie doszło. Mianowicie naruszenia tego apelujący upatruje w zasadnie nie

w samych faktach ustalonych przez Sąd Okręgowy, ale w ich ocenie prawnej. To oczywiście nie może być uznane za skuteczne podniesienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Skuteczne przedstawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania, lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (tak Sąd Najwyższy w orzeczeniach z dnia 6 listopada 1998 r., II CKN 4/98; z 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000, nr 10, poz. 189 i z 5 sierpnia 1999 r., II UKN 76/99, OSNAPIUS 2000, nr 19, poz.732).

W apelacji brak jest zarzutów o takim charakterze dlatego też Sąd Apelacyjny przyjął za własny stan faktyczny ustalony przez Sąd Okręgowy.

Z uwagi na przyjęte motywy dla orzeczenia zmieniającego wyrok Sądu I instancji od razu zaznaczyć należy, że najistotniejsze znaczenie ma ustalenie, że Darowizna z dnia 18 marca 2011 r. została odwołana na podstawie aktu notarialnego z dnia 2 grudnia 2011 r. rep. (...)– oświadczenia o odwołaniu darowizny oraz umowy przeniesienia własności z powodu rażącej niewdzięczności obdarowanego, który oświadczył, że nie kwestionuje skuteczności odwołania darowizny oraz że uznaje roszczenie darczyńców o powrotne przeniesienie własności przedmiotu darowizny a nadto przeniósł darowane prawo po 1/2 części na rzecz B. M. i I. M.. Z aktu tego wynika także, że w dziale(...)księgi wieczystej prowadzonej dla tej nieruchomości wpisana była służebność osobista na rzecz I. M. i B. M., zaś w dziale (...) wpisana była wzmianka o wniosku zarejestrowanym pod numerem (...). Stawający do aktu podali wartość przedmiotu umowy na 350 000 zł (akt notarialny k. 144- 147).

Do zawarcia tej umowy doszło po wydaniu w dniu 26 września 2011 r. przez Sąd Okręgowy postanowienia o zabezpieczeniu roszczenia przez zakazanie pozwanemu zbywania i obciążania w drodze czynności cywilnoprawnych prawa własności przedmiotowej nieruchomości; w pozostałym zakresie wniosek powoda L. M. (1) o zabezpieczenie został oddalony. Postanowienie to zostało zaskarżone przez obie strony. Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 25 czerwca 2012 r., sygn. akt I ACz 960/12 zmienił postanowienie Sądu Okręgowego w ten sposób, że dodatkowo zabezpieczył roszczenie powoda poprzez ustanowienie hipoteki przymusowej na rzecz powoda na nieruchomości położonej w K. przy ul. (...) objętej księgą wieczystą (...), na sumę 134 485,93 zł. Ani L. M. (2), ani następnie powódki nie wnosili o wydanie odpisów tych postanowień zaopatrzonych w klauzulę wykonalności (brak w tym przedmiocie stosownych adnotacji na oryginałach orzeczeń).

Powódki nie zaprzeczyły prawdziwości dokumentu urzędowego jakim jest wymieniony wyżej akt notarialny, którego odpis poświadczony za zgodność z oryginałem złożony został do akt sprawy przez ich pełnomocnika (art. 252 k.p.c.). Na rozprawie w dniu 25 marca 2013 r. pełnomocnik powódek dodatkowo podał, że między rodzicami powoda doszło do podziału majątku wspólnego i obecnie wyłączną właścicielką przedmiotowej nieruchomości jest I. M.. Wniosek o wezwanie jej do udziału w sprawie na podstawie art. 194 § 3 k.p.c. został oddalony a wezwani w charakterze świadków I. M. i B. M. odmówili składania zeznań. Na rozprawie tej pozwany nie był obecny, podobnie jak na kolejnych rozprawach (mimo prawidłowych zawiadomień lub wezwań), aż do wydania zaskarżonego wyroku. Ponieważ ni był reprezentowany przez pełnomocnika procesowego to trudno przyjąć by niezaprzeczenie okoliczności dokonania wspomnianego przez pełnomocnika powódek podziału majątku było równoznaczne z przyznaniem tej okoliczności. W tym zakresie powódki nie podjęły żadnej inicjatywy dowodowej choć wystarczyło choćby złożyć odpis z księgi wieczystej prowadzonej dla przedmiotowej okoliczności.

Nie ma to jednak istotnego znaczenia dla niniejszej sprawy, a poruszono tą kwestię tylko w związku z zarzutami apelacji, które dotyczą także udzielonego zabezpieczenia.

W sprawie nie doszło też do naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. bowiem uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie elementy wymagane tym przepisem. Do tego uzasadnienie zawsze sporządzane jest po wydaniu orzeczenia

więc co do zasady trudno jest przyjąć by wadliwe sporządzenie uzasadnienia, co w niniejszej sprawie nie ma miejsca, mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Z kolei zarzut naruszenia art. 101 k.p.c. jest bezprzedmiotowy z uwagi na zmianę zaskarżonego orzeczenia.

To, że B. M. zawierając umowę darowizny z synem – pozwanym działał z pokrzywdzeniem wierzycieli nie budzi wątpliwości także Sądu Apelacyjnego i wszystkie ustalenia i rozważania Sądu Okręgowego w tym przedmiocie są trafne. Niemniej jednak za zasadny uznać należy zarzut naruszenia art. 527 § 2 k.c. ale nie z tego powodu, że powódki mogły dochodzić zaspokojenia z innego majątku B. M., bo taki nie został wskazany przez pozwanego ani też nie został ujawniony w toku postępowania egzekucyjnego.

Trzeba bowiem wskazać, że jedną z przesłanek skargi pauliańskiej jest pokrzywdzenie wierzycieli oraz, że sposób rozumienia tej przesłanki określa art. 527 § 2 k.c. Zgodnie z jego treścią, czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Niewypłacalność jest przy tym obiektywnie istniejącym stanem majątku dłużnika, który może być wykazany wszelkimi środkami dowodowymi, niekoniecznie postanowieniem o umorzeniu egzekucji na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. Do tego zgodnie z przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia, oraz, że wiążąca się z pokrzywdzeniem niewypłacalność dłużnika musi istnieć zarówno w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską, jak i w chwili orzekania przez sąd o zawartych w niej żądaniu uznania czynności prawnej za bezskuteczną (zob. wyroki sadu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 280/00, nie publ.; z dnia 23 lipca 2003 r., II CKN 299/01, nie publ.; z dnia 29 czerwca 2004 r., 367/03, nie publ.; z dnia 5 marca 2008 r., V CSK 471/07, nie publ.; z dnia 16 marca 2006 r., III CSK 8/06, OSNC z 2006 r., nr 12, poz. 207 oraz z dnia 5 lipca 2013 r., IV CSK 738/12, Lex nr 1396456).

Z przepisu art. 527 § 2 k.c. wynika też, że wierzyciel jest pokrzywdzony jeżeli w związku z dokonaniem czynności przez dłużnika stan jego majątku, z którego wierzyciel może się zaspokoić zmniejszył się w taki sposób, że uniemożliwia to w całości lub części pokrycie jego wierzytelności. Istnienie tego rodzaju związku pomiędzy dokonaniem czynności a stanem wypłacalności dłużnika jest więc niezbędną przesłanką uznania jej za bezskuteczną.

Reasumując – uwzględnienie powództwa opartego na art. 527 k.c. jest możliwe tylko w razie istnienia związku przyczynowego między zaskarżoną czynnością prawną dłużnika a jego niewypłacalnością.

Taki związek przyczynowy między umową darowizny z dnia 18 marca 2011 r. a niewypłacalnością dłużnika B. M. nie istniał na dzień orzekania bowiem aktem notarialnym z dnia 2 grudnia 2011 r. rep.(...)nie tylko doszło do skutecznego odwołania darowizny ale też do przeniesienia własności przedmiotowej nieruchomości przez pozwanego na rodziców w tym dłużnika powódek B. M.. To, że przed darowizną jej przedmiot stanowił wspólność ustawową majątkową małżeńską I. M. i B. M., a umową z dnia 2 grudnia 2011 r. pozwany przeniósł na rodziców udziały po 1/2 we współwłasności nie ma znaczenia bowiem do majątku dłużnika wróciła współwłasność nieruchomości przewyższająca swą wartością wierzytelność powódek (w akcie notarialnym z 2 grudnia 2011 r. strony podały wartość przedmiotu umowy na 350 000 zł). Od chwili zawarcia tej umowy powódki mogły więc skierować egzekucję bezpośrednio do udziału we współwłasności nieruchomości należącego do dłużnika, a stan jego niewypłacalności wcześniej spowodowany darowizną został zniwelowany.

Brak opisanego wcześniej związku przyczynowego doprowadził do oddalenia powództwa z uwagi na brak podstaw do zastosowania art. 527 k.c.

Mając powyższe na uwadze orzeczono na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. a o kosztach procesu za pierwszą instancję orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. i art. 113 ust.1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstawy do zastosowania art. 102 k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym bowiem powódkom znany był fakt odwołania darowizny i przeniesienia własności na rzecz darczyńców i już na etapie postępowania przed Sądem Okręgowym mogły podjąć stosowne kroki dla skutecznego dochodzenia swej wierzytelności bez konieczności kontynuowania niniejszego postępowania i narażania się na dalsze koszty procesu.